

GRATIS voor alle leden van de K.L.B.P.

Belgaphil

**DICTIONNAIRE-GUIDE
DU Baigneur ET DU TOURISTE**
Eaux minérales { Stations hivernales
Bains de mer { Ville de plaisance
DEUX ÉDITIONS PAR AN
EN VENTE : dans les gares de chemins de fer et dans
les librairies. — Prix : 3 fr. 50.
Administration, 10, Chaussée d'Antin, PARIS.

A LA MENAGÈRE
3, Vieux Marché aux Grains
BRUXELLES
POÈLES AMÉRICAINES
ET TOUS AUTRES GENRES
de Poêles à combustion lente
ARTICLES DE MÉNAGE AU COMPLET

"LA MISSIVE" Carte lettre à 5 c. 10, rue de
la Chaussée d'Antin, PARIS.

THIELEN de **M^{ME} THIELEN**
TRADUCTEUR-JURÉ CHIRURGIEN-DENTISTE
Diplômé avec distinction
28, rue Royale-S^{te}-Marie 28, rue Royale-S^{te}-Marie
BRUXELLES BRUXELLES
LANGUES EUROPÉENNES DENTS ET DENTIERS
SPÉCIALITÉ DE LANGUES SLAVES TOUTES OPÉRATIONS DENTAIRES
RUSSE, POLONAIS, ETC. ET MALADIES DE LA BOUCHE

**SAVONNERIE A VAPEUR
L. SILVESTRE**
26, Rue Caravelle, — MARSEILLE
Demandez dans toutes les Bonnes Epiceries
LE CORBEAU SAVON BLANC & ROSE
Qualité extra supérieure.
B. LAPIERRE, Représentant, — NICE

FILS & CABLES
POUR TOUTES LES
Installations de l'Électricité
LÉON HEN ET C^{IE}
10, Rue Stephenson,
BRUXELLES (BELGIQUE)

FERMETURE HERMETIQUE des portes et fenêtres
par le Couvre-joint mobile en cuivre pouvant s'adapter aux
anciens châssis et portes, empêchant Eau, Vent, Poussière.
J. GETS Menuiserie mécanique
116, Rue du Moulin. BRUXELLES

POUR VOS VÊTEMENTS, CHAUSSURES & MEUBLES
Adressez-vous
AUX CLASSES LABORIEUSES
37, Rue Van Artevelde, BRUXELLES
où on vend **A CRÉDIT** aux mêmes prix qu'ailleurs au
comptant.

*du pointill.
nuntentijn.*

Carte

CARTE-LETTRÉ
KARTBRIEF
31st Edition

VENDUE 5 CENTIMES

10 BELGIQUE - 1925 10



De grootste internationale postzegel- en muntenbeurs van België.

Vrijdag 31 maart & zaterdag 1 april 2023
Vrijdag 6 & zaterdag 7 oktober 2023



antwerp expo

Jan van Rijswijklaan 191
B-2020 Antwerpen

Wat heeft Antwerpfila te bieden:

- Grootste postzegel- en muntenbeurs van België (3000+ m2).
- Makkelijk bereikbaar, dichtbij historisch stadscentrum Antwerpen.
- Expo-Cafeteria met ruim aanbod.
- Klassiek & modern.
- Variëteiten & curiositeiten.
- Thema- en partijverzamelingen.
- brieven & postkaarten.
- Schattingen & Expertise.
- Materiaal, catalogi & toebehoren.
- Catering aanwezig.



www.antwerpfila.be - info@fnip.be - tel. +32 13 55 00 42

Woord van de redactie



Johann Vandenhaute
Hoofdredacteur Belgaphil

Beste leden,

Wanneer dit tijdschrift jullie bereikt zal er een nieuwe voorzitter voor onze federatie verkozen zijn, alsook een nieuwe ondervoorzitter als vertegenwoordiger voor Vlaanderen. Ongeacht welke nieuwe namen schuilen achter deze functies wensen wij hen veel succes en vreugde in het dienen van onze federatie. In het volgende nummer publiceren we de nieuwe namen.

De voorbije maanden kenden we enkele zeer succesvolle en mooie tentoonstellingen, zowel regionaal, nationaal als internationaal. Ik denk met veel plezier terug aan London, Estaimpuis, Lugano, Antwerpen, Wavre... Het is duidelijk dat veel verzamelingen van onder het stof gehaald werden.

De coronaperiode heeft misschien veel verzamelaars geïnspireerd om dat ene mooi stuk (of meerdere) dat nog in de verzameling ontbrak aan te kopen. Vandaag zal dat in tijden waarin alles duurder wordt niet vanzelfsprekend zijn. De energieprijzen swingen de pan uit. Voor velen is het systeem van de automatische indexatie, waardoor de lonen en de pensioenen aangepast worden aan de prijsstijging van een aantal essentiële producten, waarschijnlijk niet voldoende.

Zullen we nog naar beurzen en tentoonstellingen kunnen reizen met deze energieprijzen? Hebben we nog ruimte om enkele mooie aanwinsten voor onze verzameling te kunnen aanschaffen? De laatste tentoonstellingen van dit jaar staan met stip in mijn agenda; Oostende (22 oktober) en Kaapstad (8-12 november). Ik kijk er alvast naar uit.

Volgend jaar, 2023, kondigt zich alvast veelbelovend aan met enkele regionale tentoonstellingen met voor-verkopen in Wareme, Mechelen, Erpent, Kortrijk en Brussel.

Meer info zal je kunnen lezen in dit nummer en volgende nummers. Ook meldden al enkele internationale tentoonstellingen zich aan, zoals IBRA2023 (Essen), NAPOSTA2023 (Trier) en PhilaKorea2024 (Seoel), om er enkele te noemen.

Tijdens de nationale competitieve tentoonstelling deed *BelgaPhil* mee in de literatuur klasse. We behaalden 76% (groot-zilver). Niet slecht, maar ook niet om echt heel gelukkig van te worden als hoofdredacteur. Uiteraard is dit een resultaat waar al onze leden/lezers in delen, gezien dit een gratis tijdschrift is voor onze leden en wordt gemaakt door onze leden. Wat we publiceren zijn bijdragen van onze leden en ik beschouw het mijn taak om het evenwicht in elk nieuw nummer te bewaken en vooral ervoor te zorgen dat we elke discipline aan bod laten komen. Gezien het aantal leden dat dit tijdschrift ontvangt zou mijn reserve aan artikels gigantisch moeten zijn. Dat valt enigszins wel tegen, want op regelmatige tijdstippen moet ik om artikels bedelen. En laat dat net de opmerking zijn van de jury "meer inhoud! Dat kan en moet beter!". De KLBP wil in de nabije toekomst 32 blz inhoud aanbieden. Dit kan enkel met een rijkelijk aanbod van uw hand. Laat je niet afschrikken en bied je inbreng aan. We maken er iets moois van, in kleur en op mooi glanzend papier. Doen!

Veel leesplezier met deze *BelgaPhil*, vers van de pers. **B**

- 3 - Woord van de redactie. - *Johann Vandenhaute*
- 4 - Hoekje van de toekomstige filatelisten. André Buzin ... - *Charlotte Soreil*
- 5 - Het gebruik van filatelistische documenten voor thematische of andere doeleinden (2e deel) - *Michel Meuwis*
- 9 - Volgende internationale tentoonstellingen - *Lars Jørgensen, Koenraad Bracke*
- 10 - Agenda, Info en Mededelingen
- 11 - De zoektocht naar een naald in een hooiberg - *Luc Selis*
- 16 - De Luxemburgse zegels tijdens de bezetting door Duitsland tijdens 2e Wereldoorlog - *Patrick Libbrecht*
- 21 - Boeken, tijdschriften en/of filatelistische publicaties - *Piet van San*

Hoekje van de toekomstige filatelisten

André Buzin,...



Charlotte SOREIL CEPS L ETHE
commissaris jeugdfilatelie prov. Luxemburg

Hij is geboren op 31 december 1946 in Dinant en is een Belgische schilder die gespecialiseerd is in dieren en bloemen. Hij is bekend van de "Vogels", een langlopende serie Belgische postzegels.

In onze tuinen en bij onze huizen ziet u waarschijnlijk veel vogels van verschillende soorten: roodborstjes, koolmezen, pimpelmezen, zwaluwen, merels, boomklevers en vele andere. Als we goed opletten en stil zijn, kunnen we een grote bonte specht of een groene specht horen en zien en soms zelfs een ijsvogel over een rivier zien vliegen. Door de vogelzegels van André Buzin te verzamelen, leer je ze snel herkennen.



Nu is het jouw beurt om de namen van de onderstaande vogels te vinden. Vraag een volwassene om je te helpen, of gebruik een vergrootglas om de naam van de vogel in het Frans en Nederlands op de postzegel te lezen. Veel plezier! Je vindt de antwoorden in de volgende belgaphil.. **B**



Het gebruik van filatelistische documenten voor thematische of andere doeleinden (2^e deel)



Michel Meuwis
Nationaal commissaris Jeugdfilatelie

In het eerste deel (in de vorige Belgaphil) lieten we zien hoe het in een thematische of open filatelie verzameling het mogelijk is om documenten, die geen verband hielden met het onderwerp, te gebruiken om het thema te illustreren. In dit deel zullen we een andere aanpak toelichten. Openbare of particuliere organisaties hebben soms per ongeluk thema's gekaapt, voor reclame- of andere doeleinden. Wij zullen een aantal voorbeelden laten zien en aan welke thema's zij kunnen worden gekoppeld.

1. Toevallige omleiding Toevallige brief

EXCALIBUR is de naam van het zwaard van Koning Arthur, een beroemde karakter uit de zogenaamde hoofse literatuur van de Middeleeuwen. Toen hij stierf, liet hij het zwaard in een meer gooien zodat het niet in verkeerde handen zou vallen.

Accidentele brief van Hollywood naar Egypte met U.S. Postal Service Foreign Department label: "Vertraging en toestand van het document werden veroorzaakt door de aanvaring van de S/S Excalibur op 27 juni 1950 in de haven van New York.



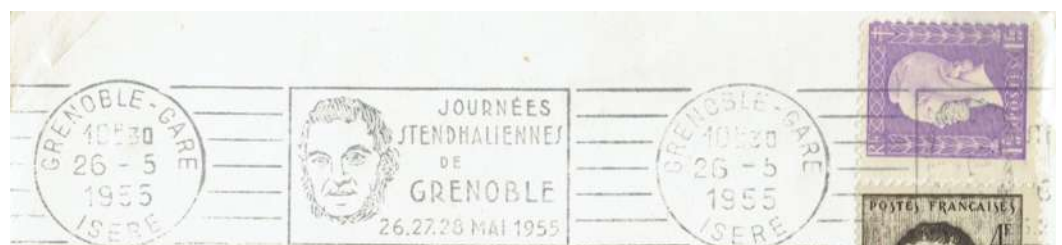
Zonder dit U.S. Postal Service label zou deze brief nooit in een thematische verzameling zijn opgenomen, aangezien het verongelukte schip geen eigen poststempel had.

Onbedoelde kleurvariaties

STENDHAL was een 19^e-eeuwse Franse schrijver. Zijn eerste meesterwerk was "Le Rouge et le Noir" (1830). De kleuren van de Franse postzegel die is uitgegeven ter gelegenheid van zijn honderdste sterfdag verwijzen naar deze titel. Maar wanneer je de variëteiten bekijkt, kan je deze verwijzing niet meer echt terugvinden.



Defecte zwarte afdrukken.



Onderkant van de postzegel wit. Alleen de omtrekken van de cijfers en letters zijn lichtrood. ▶

◀ Rood totaal afwezig. Het zwart bedekt de hele postzegel. Zeer zeldzaam. Gecertificeerd door B. en P. BEHR.

2. Afleiding van klassieke personages (17e eeuw)

La Fontaine: De raaf en de vos

Woorden van de Raaf: "Ik wist dat ik een vogel was met een triest verenkleed en een middelmatige zang. Vos stelde me voor als ijdel en dom en stal mijn kaas. En nu, als reclame, hou ik in mijn snavel...een **stuk zeep!!!** Dit is me te veel!"



Briefkaart gefrankeerd aan 10 centiem en verkocht aan 5 centiem dankzij de financiële bijdrage van de advertenties.



La Fontaine: De krekel en de mier

In deze fabel heeft de krekel, die de hele zomer heeft gezongen, niets te eten als de winter aanbreekt. Ze komt bij de mier om eten smeken, maar de mier weigert haar te helpen en zegt: «Was je aan het zingen? Daar ben ik erg blij om. Nou, dans nu.»

Maar op dit telegram van de Poolse post zal de krekel wraak nemen: het maakt van haar een ster van de music hall.



Molière: De Gierigaard

HARPAGON is de naam van de hoofdpersoon in dit stuk. Hij probeert met alle middelen zijn bezit te vergroten.

E.M.A. reclame



Waarom heeft dit bedrijf zijn grijphaak Harpagon genoemd? Waarschijnlijk omdat de tanden van deze kraan een karikatuur zijn van de handen van de vrek, klaar om al het geld in omloop te grijpen.

Harpagon leeft in angst dat de kist met zijn goud wordt gestolen. Geen enkele schuilplaats stelt hem gerust, hij vertrouwt niemand, tot de Franse Post hem zijn diensten aanbiedt...



Dienstkaart van de Franse post om een adreswijziging aan te vragen.

Charles Perrault: Roodkapje



In de 17e eeuw schreef Charles PERRAULT « **Les Contes de ma Mère l'Oye** ». Daarin heeft **Roodkapje** een tragisch einde, want het onvoorzichtige meisje wordt opgegeten door de wolf die in het bed van haar grootmoeder is gekropen.

In de modernere **U.S. V MAIL** versie lijkt de jonge vrouw echter meer argumenten te hebben om zich te verdedigen. Ze lijkt zelfs zeer geveleid door de verleidelijke hofmakerij van de wolf.

3. Hoe geef je beweging aan een pagina, een ruimte die per definitie statisch is?

Door de documenten op een of twee pagina's te rangschikken, kunnen we proberen een effect van beweging te geven, bijna cinematografisch.

In het Disney Park in Parijs, ontmoet Ariane Jules Verne. Aan het eind van hun ontmoeting stijgen ze op in de attractie "Space Mountain", geïnspireerd door J.V.'s "Canon Columbiad". Ze zouden niet meer gezien worden. Aan boord van welke denkbeeldig toestel vertrokken ze voor een wandeling langs de sterren? **B**

Duits rouwtelegram (1930).



Ontwerp maquette in wit, zwart en grijs plakkaatverf van de kunstenaar "Isabel".



Volgende internationale tentoonstellingen



Lars Jørgensen
Commissaris
tentoonstellingen



Koenraad Bracke
Adj.-commissaris
tentoonstellingen



LIBEREC 2022 *Liberec, Tsjechische Republiek* 13-16 oktober 2022
website : liberec2022.eu
Europese FEPA-tentoonstelling (alle klassen en polair salon).
Gesloten voor aanmeldingen. 5 Belgische verzamelingen aangenomen.
Commissaris: Koenraad Bracke (kobra22@telenet.be)



Kaapstad 2022 *Kaapstad, Zuid-Afrika* 8-12 november 2022
website: Capetown2021.org
Wereld FIP-tentoonstelling met de volgende klassen: traditionele filatelie, postgeschiedenis, aërofilatelie, fiskale filatelie, postwaardestukken, thematische filatelie en literatuur.
Gesloten voor aanmeldingen. 7 Belgische verzamelingen + 1 literatuur aangenomen.
Commissaris: Lars Jørgensen (lars.jorgensenfs@gmail.com)



IBRA 2023 *Essen, Duitsland* 25-28 Mei 2023
website: lbra2023.de
Wereld FIP-tentoonstelling met alle klassen.
Einddatum om aan te melden: 22 september 2022. Kadergeld € 80/110/50
Commissaris: Koenraad Bracke (kobra22@telenet.be)



BRATISLAVA 2023 *Bratislava, Slowakije* 2-4 juni 2023
site web : www.bratislavafila2023.sk
Een nationale filatelistsche tentoonstelling (categorie 3 tot 1) met internationale deelname, alle klassen. Exposanten dienen zich voor 31 januari 2023 in te schrijven bij de voorzitter Pavol Lazar, zsflazar@gmail.com of bij de algemene commissaris van de tentoonstelling Peter Osusky, peter.osusky@yahoo.sk.



NAPOSTA 2023 *Trier, Duitsland* 20-23 juli 2023
website : briefmarkenclub-trier.de
Duitse nationale/bilaterale tentoonstelling met Belgische deelname. Alle klasse.
Sluitingsdatum voor inzendingen: 31 januari 2023. Kadergeld € 33 (€ 42 voor 1-kader)
Rechtstreekse inschrijving: Heinz Wenz, Henneyst. 35a, 54293 Trier – Heinzwe@aol.com
Belgische coordinatie : Koenraad Bracke (kobra22@telenet.be)

THAILAND 2023 *Bangkok, Thailand* 3e kwartaal 2023
Site web : -
Wereld FIP-tentoonstelling met alle klassen. *Nog geen verdere details bekend.*



PhilaKorea 2024 *Seoul, Zuid-Korea* 15-19 augustus 2024
Site web : -
Wereld FIP tentoonstelling met alle klassen.
Details in volgend nummer
Commissaris: Lars Jørgensen (lars.jorgensenfs@gmail.com)

B

Tombola 2022 - Tombola 2022 - Tombola 2022 - Tombola 2022 - Tombola 2022 - Tombola

Bent u in het bezit van één van de volgende winnende gele lidkaarten, stuur ze dan op naar; Bernard Péters, Rue des Combattants 82, 7730 Néchinom ... om uw prijs in ontvangst te nemen. Vergeet niet op de achterzijde uw naam en uw bankrekeningnummer te vermelden om het bedrag van 25 € te kunnen ontvangen.

De winnende kaartnummers zijn : 470 – 476 – 880 – 1628 – 1979 – 2199 – 2875 – 3083 – 3273 – 4012 – 4217 – 4544 – 5091 – 5825 – 5933 – 6143 – 6946 – 7080

Agenda, Info en Mededelingen



De **Postzegelclub Breughel Asse-Zellik** (275) organiseert op **zaterdag 15 oktober 2022** van 9u tot 16u haar **15e Filatelistische Ruilbeurs** in de **Gemeentelijke Feestzaal, Noorderlaan 7 te 1731-Zellik**. Toegang gratis, bar met kleine restauratie en ruime parking, op korte afstand van een bus- of het treinstation Zellik.
*Info: Yves Pauwels Gsm: 0475 81 88 99 - Email : yvesjean.pauwels@proximus.be
Tafelreservatie ruilbeurs : Jean-Marie Nevens - Email : jm.nevens@skynet.be*



Kring **KPO (Koninklijke Postzegelkring van Oostende)** (905) wordt **100 jaar** en kring **WEFIS (West-Vlaamse Filatelistische Studiekring)** (938) wordt **50 jaar**. Op **zaterdag 22 oktober 2022** van 9u tot 16u30 organiseren zij een **Regionale Competitieve Tentoonstelling (West- en Oost-Vlaanderen) "VIA OSTENDE 2022"** met voorverkoop van nieuwe uitgiffe van postzegels in **Thermae Palace te Koningin Astridlaan 7 in 8400 Oostende**. Eveneens een propaganda-tentoonstelling door de leden van KPO en WEFIS. Verschillende standhouders - Toegang gratis - Ruime parking
Inlichtingen en reservatie: Robert Lisabeth, Heidebloemstraat 24 - 8400 Oostende - email: lisabeth.robert@gmail.com



Oudenburgse Postzegelclub (944) organiseert op **dinsdag 1 november 2022** van 9u tot 17u haar **24ste ruilbeurs** in **IPSO FACTO, Markstraat 25 te Oudenburg**. Postzegels, brieven, maximafilie, munten, marcofilie, briefkaarten en verzamelingen). Buffet – Ruime parking. *Informatie: Eddy Desmedt, Oude Brugseweg 268, 8460 Roksem, Tel: 050 81 33 60 en Lacbat Germain, Nieuwstraat 42, 8460 Oudenburg Tel 059 26 82 14*



De **"t Vlaemisch Hoofd" Koninklijke Postzegelkring Antwerpen Linkeroever** (135) organiseert op **zaterdag 12 november 2022** van 9u tot 15u haar **Jaarlijkse Postzegelbeurs** in **Zaal "Sint Anneke Centrum" (S.A.C. naast de kerk) Hanegraefstraat 5 te 2050 Antwerpen Linkeroever**. Toegang gratis en cafetaria doorlopend geopend.
Info: Abbeel Gunter - tel.: 03 774 58 95 - gunter.abbeel@skynet.be



De **Vilvoordse Postzegelclub** (289) organiseert op **vrijdag 11 november 2022** van 9u tot 15u haar **11 november Filatelistische Ruilbeurs** in de **refter van het Koninklijk Atheneum te Vilvoorde**. Ingang langs de schoolparking Van Helmontstraat, 6. Toegang gratis, Bar - Restauratie - Parking. Op 5 minuten van het station en de bushaltes van Vilvoorde.
Info: www.brafila.be - Francis Dochez tel.: 02 305 47 21 - dochez.francis@skynet.be



De **Postzegelclub Leuven** (262) organiseert op **zondag 4 december 2022** van 9u tot 15u haar **35e postzegelbeurs** in **Koninklijk Atheneum Redingenhof, Redingenstraat 90 te 3000 Leuven**. Toegang gratis, ruime parking - ook makkelijk te bereiken met het openbaar vervoer: vanaf het NMBS-station Leuven met bus 7 of 8 tot halte "Redingenhof".
Info: Laurens Dumont : laurens_dumont@yahoo.com of 0472 34 98 91



Les cercles **Cercle Royal Philatélique de l'Ourthe** (411) et **Royal Philatélic Club de Hesbaye** (404) fêtent leur 70^e anniversaire et leur 60^e anniversaire et organiseront les **21 et 22 janvier 2023** de 9h à 16h30 l'**exposition Compétitive Régionale Liège – Luxembourg** avec prévente des nouveaux timbres-poste. Lieu: **Collège & Institut St Louis, Avenue du Prince Régent n°30, 4300 Waremme**. Elle comportera une section compétitive et une section non compétitive de promotion de la philatélie illustrant la vie des deux cercles.
Info: Jean-Paul Van Eecke - rue du Geer, 26 à 4300 Waremme ou Lucien Domange par email: lucien.domange@gmail.com

De zoektocht naar een naald in een hooiberg



Luc Sells
nationale commissaris postwaardestukken

Wie ervaring heeft met postgeschiedenis uit lang vervlogen tijden, heeft vast al ondervonden dat het beantwoorden van de vragen die zich opwerpen bij het proberen alle details te achterhalen van een oude brief, vaak geen sinecure is. Als de bestaande literatuur geen uitkomst biedt, wordt meestal de hulp ingeroepen van andere filatelisten om te pogen de juiste verklaring van het vraagstuk te vinden. Maar soms lopen ook daar de sporen dood en dient men een of meer versnellingen hoger te schakelen om alsnog te proberen de details boven water te halen. Een voorbeeld van een dergelijke zoektocht en zijn resultaten is hieronder beschreven.

Dit artikel beschrijft de zeldzame oorsprong van een brief uit een gebied waarvan alle briefwisseling uit de behandelde periode per definitie al zeldzaam is.

De brief uit 1825



Foto van de voorzijde van de brief die het onderwerp werd van een moeilijke zoektocht.

Alles begint bij de vondst van bovenstaande, op het eerste zicht vrij eenvoudige brief, die verstuurd werd naar **Mr. Le Mengnonnet** in de Franse havenstad Granville, gelegen aan de Normandische kust, 37 kilometer ten noordoosten van St-Malo.

De geadresseerde is **Pierre François Le Mengnonnet**, geboren in Granville op 16 januari 1783 en overleden in Notre-Dame-de-Cenilly op 4 oktober 1846. Hij was naast handelaar tevens scheepseigenaar van beroep. Ook was hij burgemeester van Granville van 1816 tot 1830. Het is in die functie dat hij aangeschreven werd met deze brief.

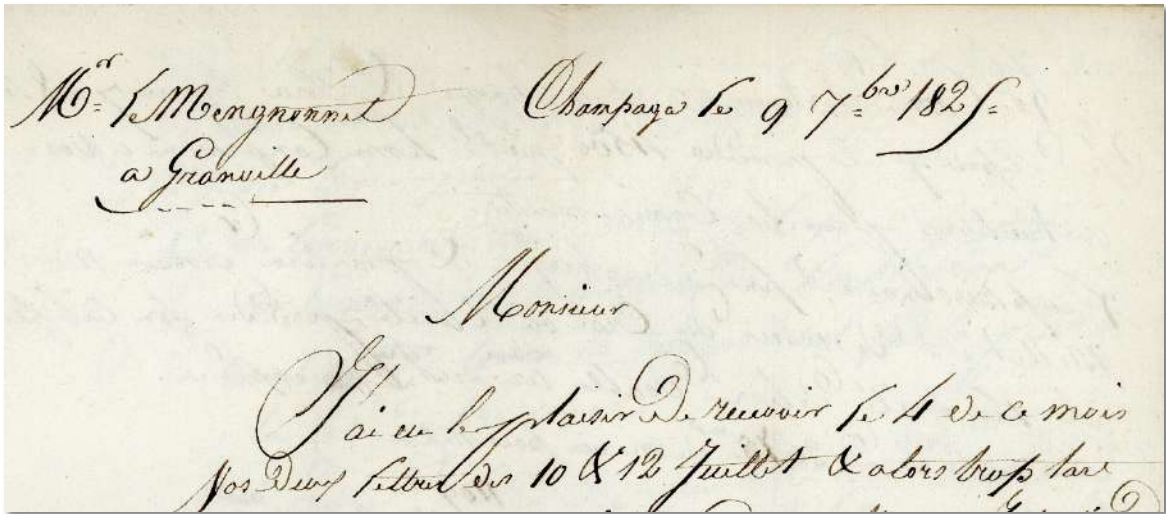
Bovenaan rechts op de voorzijde van de brief staat de tweelijnige stempel **COLONIES PAR ST MALO**. De brief is dus uit één van de toenmalige Franse kolonies door een schip meegebracht en in St Malo ter post bezorgd. Bovenaan links staat verder nog de gewichtsaanduiding **15g** (gram) en het te betalen port van 10 décimes.

Hoe de brief naar Frankrijk vervoerd werd kan afgeleid worden uit de korte vermelding op de rugzijde van de brief: **'recommandé aux soins de Mr. Hervé capitaine du St Pierre'**; de brief werd dus toevertrouwd aan de kapitein van het schip St-Pierre, die de brief meenam en bezorgde aan de Franse post in de haven van St-Malo.



Detail van de rugzijde met de vermelding dat de brief aan de goede zorgen van kapitein Hervé werd toevertrouwd.

Om de oorsprong van de brief te achterhalen moeten we, gezien het ontbreken van enige bruikbare aanduiding op de buitenkant, de binnenzijde van de brief eens bekijken. Linksboven wordt de naam en woonplaats van de geadresseerde vermeld, zoals op de voorzijde van de brief. De tekst rechtsboven geeft de oorsprong en de datum aan: 'Champaga le 9 7bre 1825'. De brief werd dus geschreven op 9 september 1825 vanuit een plaats met de toch duidelijk te lezen naam CHAMPAGA. .



Briefhoofd van de brief geschreven door de kapitein van een Franse vissersboot.
Oorsprong geschreven als Champaga, op 9 september 1825.

De plaatsnaam Champaga komt echter in geen enkele geografische naamlijst of encyclopedie voor en de normaal zeer behulpzame website van Google weet alleen een hotelletje met de gezochte naam te vinden in de Provence en een soort jenever (eau de vie) uit dezelfde streek. Zo raken we dus niet veel verder.

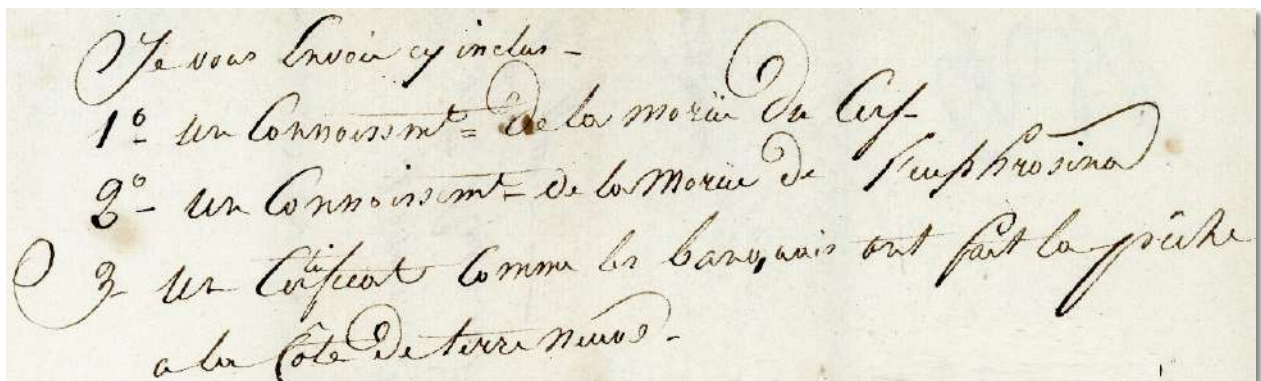


Als we de inhoud van de brief verder analyseren vinden we er twee waarschijnlijk interessantere stukjes in terug. Het eerste is, onderaan de brief en vrij duidelijk geschreven, de naam van de brieftschrijver: **Constant Boisnard**.

De handtekening van Constant Boisnard onderaan de brief.

Bij raadpleging van de bevolkingsregisters in de archieven van de stad Granville vinden we daar **Constant François Marie BOISNARD**, geboren in 1778 en ingeschreven in de registers als **Capitaine au long cours** (kapitein op de grote vaart). Daarnaast was hij een periode gemeenteraadslid in Granville en dus een goede bekende van de burgemeester, die eigenaar was van meerdere schepen en tevens de geadresseerde is van de brief.

Het tweede interessante stuk van de brief geeft een beschrijving van de stukken die bij de brief gevoegd zijn, wat mede verklaart waarom de brief 15 gram weegt.



Passage uit de brief met beschrijving van de bijgevoegde stukken.

Je vous envoie cy inclus :

- 1° un Connaissance De la morue du Cerf
- 2° un Connaissance de la Morue de l'Euphrasina
- 3° un Certificat comme les banquais ont fait la pêche a la Côte De Terre Neuve.

De eerste twee vermeldingen betreffen documenten voor het aanvaarden van een lading kabeljauw voor de schepen met naam Cerf en l'Euphrasina. De derde vermelding, vrij vertaald als 'een certificaat dat de vissers de vis gevangen hebben aan de kusten van Terre Neuve' (Newfoundland).

We kunnen dus nu met vrij grote zekerheid stellen dat de brief geschreven is in een haven in Terre Neuve vanwaar schepen met (gedroogde/gezouten) kabeljauw naar Frankrijk vertrokken.

French Shore

Terre Neuve (het huidige Newfoundland) was op het moment van het schrijven van de brief (1825) een Britse kolonie. Door het Verdrag van Utrecht van 1713 had Frankrijk het eiland moeten afstaan aan Engeland en kreeg het alleen nog visrechten op de noordoostelijke kust van het eiland. Na weer een reeks oorlogjes en schermutselingen werd in 1783 door het Verdrag van Versailles het gebied waar de Franse vissers nog mochten vissen aangepast.



Twee kaartjes van Newfoundland met links de situatie na het Verdrag van Utrecht van 1713 en rechts de gewijzigde situatie na het Verdrag van Versailles in 1783. De blauwe lijn geeft de toegewezen kuststroken aan waar de Franse vissers tussen april en oktober van elk jaar de kuststrook mochten gebuiken om hun vis te drogen. Ze mochten er ook houten barakken oprichten om er tijdelijk te verblijven.

Uit al de tot nu toe bekende informatie dienen we de locatie Champaga te gaan zoeken ergens langs de kust van Newfoundland, tussen Cape Ray (zuidwest) en Cape St-John (noordoost), langs de blauwe lijn.

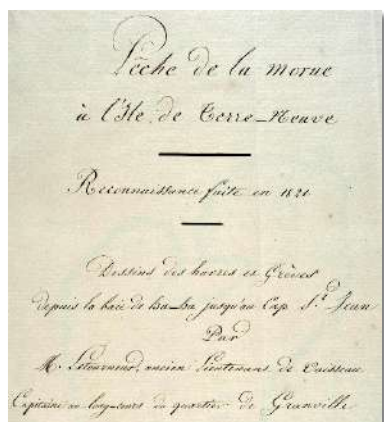
Op alle geraadpleegde landkaarten van Newfoundland uit de 18de en 19de eeuw is echter nergens een haven met de naam Champaga te vinden. Na veel heen-en weer geschrijf met relaties bij de Canadese archieven, zowel in Ottawa als Newfoundland, kreeg ik uiteindelijk inzage in Les Annales Maritimes et Coloniales 1822 Volume XIV. In dit boek is een groot verslag te vinden, gemaakt in opdracht van de toenmalige Franse Minister baron Portal voor een groep schippers - waaronder Le Tourneur, voormalig luitenant ter zee van het marine-kwartier te Granville – om een inventaris op te maken van alle havens op de kust van Terre Neuve tussen Cap De Raye en Cap St-Jean. Ze zeilden tussen 20 mei en 9 augustus 1821 die hele kustlijn af en gaven per haven die ze tegenkwamen een uitvoerig verslag over onder meer de bereikbaarheid, het aantal aanlegplaatsen, geografische details over rotsen en zandbanken, enz. Het verslag van die reis aan boord van La Diane, een korvet van de Franse Marine, beschrijft maar liefst gegevens over 61 verschillende haventjes, met in totaal 261 landingsstroken.

Na enig zoekwerk door het ellenlange rapport vinden we op pagina 286 bij de beschrijving van de haven van **Cap Rouge** een locatie met een naam die fonetisch identiek klinkt als het gezochte Champaga: **'le Champ Paga'**.

Suite du cap Rouge.	N.º 4, le Craquelin.....	16.	200.	N.ºs 3 et 4, la direction au nord, à partir de la moitié de la petite anse après l'anse à Coquet.
	N.º 5, le Goguelin.....	18.	350.	N.ºs 4 et 5, un petit ruisseau toujours existant.
	N.º 6, l'ancienne Amiralité.....	15.	100.	N.ºs 5 et 6, la mer.
	N.º 7, le Fond.....	16.	100.	N.ºs 6 et 7, une petite fontaine divisée en deux par un gros rocher au bord de la mer.
	N.º 8, le Grand Désespoir.....	20.	50.	N.ºs 7 et 8, le petit chemin qui conduit du fond du cap Rouge à la Conche.
	N.º 9, le Petit Désespoir.....	10.	400.	N.ºs 8 et 9, un ruisseau.
	N.º 10, le Champ Paga.....	25.		N.ºs 9 et 10, séparés par la nature.

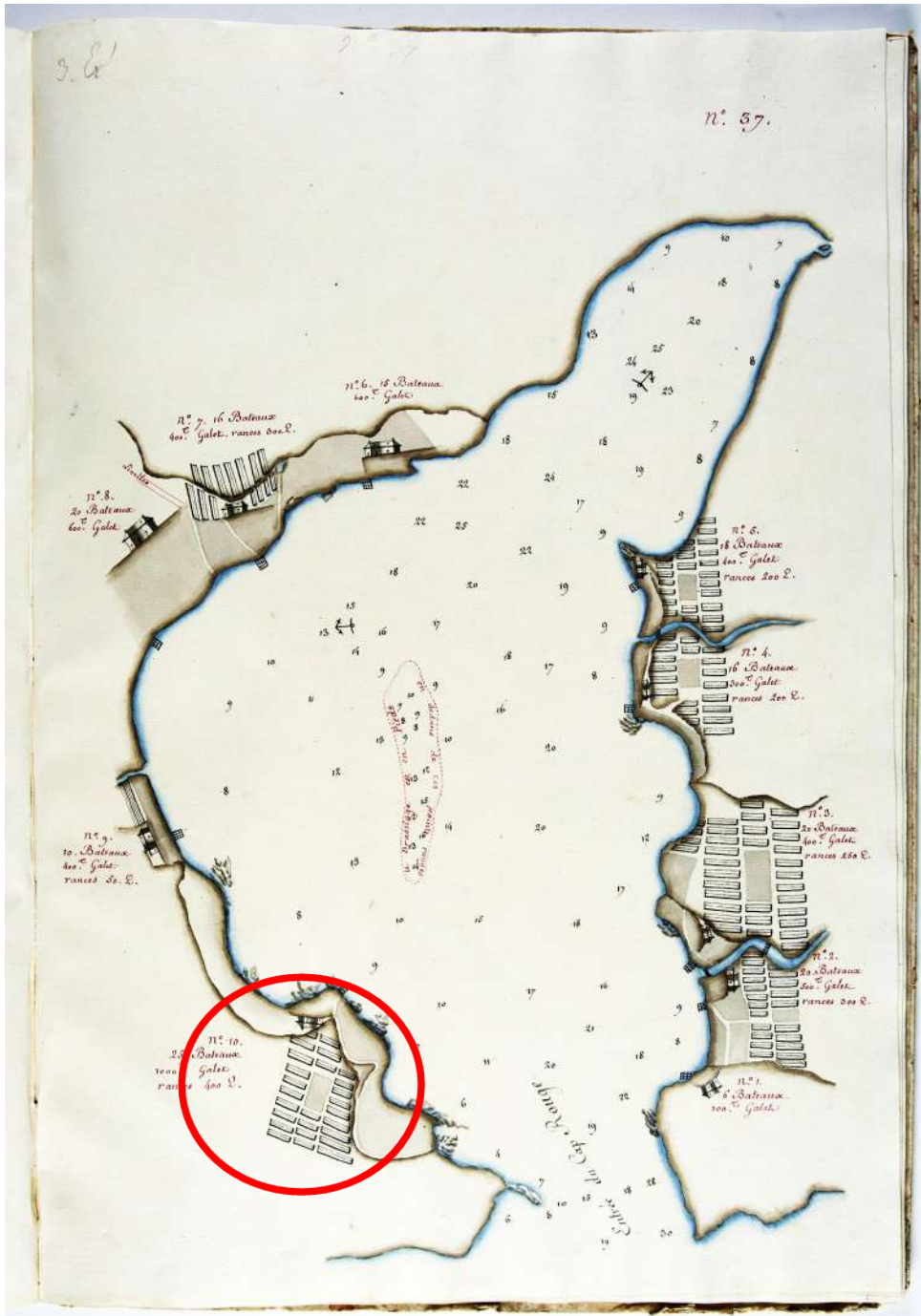
Het stukje uit verslag van 1821 met de beschrijving van de haven van **Cap Rouge** (noordoostkust van Newfoundland) met de 10 verschillende aanlegplaatsen. Bij nummer 10 zien we in de linkse kolom: **Nº 10, le Champ Paga** en in de rechtse kolom **Nº 9 et 10, séparés par la nature**.

Plaats 10 in Cap Rouge was dus het gezochte Le Champ Paga en was dus, samen met plaats 9, van de andere 8 locaties 'gescheiden door de natuur'.



Nu is de haven van Cap Rouge één van de meer bekende plaatsen in het verhaal van The French Shore en beschik ik over meerdere oude handgetekende kaarten van die haven. Hierna de prachtige kaart Cap Rouge getekend door Le Tourneur in 1821. Deze kaart staat in de Atlas die Le Tourneur maakte tijdens de rondreis in 1821 en wordt bewaard in een Canadees staatsarchief.

◀ Titelblad van de Atlas van Le Tourneur uit 1821, volledig met de hand getekend en ingekleurd.



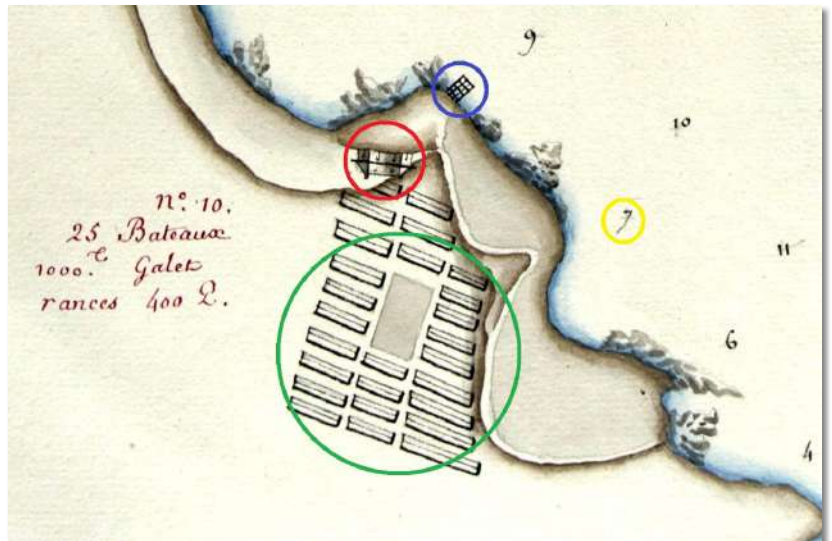
De prachtige handgetekende en ingekleurde kaart van de haven van Cap Rouge. De oriëntatie boven is het Westen (dus 90 graden naar rechts gedraaid). Onderaan links zien we in rood geschreven N° 10. Deze nummering komt overeen met de nummers in de analen van de Franse marine uit 1822. Men kan zien dat de zandstrook tussen locatie 9 en 10 doorloopt, maar niet in verbinding staat met de nummers 1 tot 8, ook zoals beschreven door de marine in het rapport van 1822.

◀ De rode cirkel geeft de locatie van Champ Paga aan, aan de ingang van de baai van Cap Rouge.

Wanneer we wat inzoomen op de kaart van de locatie zien we alle belangrijke details.

In de blauwe cirkel zien we de aanlegsteiger in het water. Hier werd de kabeljauw gelost en ontdaan van de kop en de ingewanden, waarna hij gezouten werd. Daarna werden de vissen overgebracht naar de rijen droogrekken (groene cirkel). In de rode cirkel staat het huisje van de kapitein en enkele van zijn medewerkers. De cijfertjes zoals 7 in het gele cirkeltje geven de diepte van het water aan in voet (=30cm). Dit laatste was erg belangrijk voor de schippers om hun boten niet op de rotsen in het ondiepe water te laten lopen.

De totale oppervlakte van deze aanlegplaats bedroeg amper 5000 m², vergelijkbaar met de grootte van een voetbalveld.





Als we er een oude landkaart van Terre Neuve (Bellin 1773) bijhalen kunnen we nu de locatie van Le Champ Paga wat beter positioneren. Midden rechts op de kaart zien we in rood onderlijnd het schiereiland Cap Rouge met daaronder het schiereiland La Conche. De landingsplaats van Champ Paga ligt dus eigenlijk op het schiereiland van La Conche, maar stond onder controle van de kapitein van de haven van Cap Rouge. Het rode cirkeltje geeft de locatie van Champ Paga aan. Bijna twee eeuwen later heeft het haventje van Le Champ Paga van de Canadezen een andere Franse naam gekregen: Pointe Dos de Cheval (Horseback Point). Waar die naam vandaan komt weet niemand meer. Mocht je er ooit op bezoek willen gaan, het is alleen bereikbaar via het water, er loopt geen enkele weg naartoe.

In de periode 2004-2008 werd door een groep archeologen onder leiding van Dr. Peter Pope van de Memorial University van St-Johns, Newfoundland op het plaatsje opgravingen gedaan om de restanten van het kleine haventje bloot te leggen. Tegenwoordig wordt naar de locatie van Champ Paga door de lokale autoriteiten verwezen als Pointe Dos du Cheval (Horseback Point). Dit is echter foutief want het gaat hier over twee verschillende plaatsen, die wel vrij dicht bij elkaar liggen.

Op onderstaand kaartje uit 1827 ziet men de aanlegplaats Champ Paga links onderdaan (N° 10) met de locatie van de gebouwen. Schuin rechtsboven daarvan ziet men een puntachtige strook die noordoostwaarts in de baai uitloopt. Deze rots droeg al in 1827 de naam Dos du Cheval. Op de foto onderaan ziet men die uitstekende rots in het blauwe ovaal.



Op een recente foto zien we de uitstekende punt in de baai van Cap Rouge waar het haventje van Champ Paga (nu Pointe Dos de Cheval) was tussen circa 1730 en 1880. Vlakbij de zee, in de rode cirkel stond het schamele houten huisje waar kapitein Boisnard op 9 september 1825 de brief schreef waarmee dit hele verhaal begon.



Bronnen

- Archives Départementales de la Manche
- Joan Simmonds, French Shore Interpretation Centre, Conche, Newfoundland
- Library of Memorial University of St-Johns, Newfoundland
- Library and Archives of Canada, Ottawa
- Bryn Tapper, MA, Memorial University of St-Johns, Newfoundland
- Le courrier de la Grande Pêche, Joseph Bergier 1992
- Annales Maritimes et Coloniales 1882, Archives de l'État-Major de la Marine Française, Brest
- An Archaeology of the Petit Nord: The Maritime Cultural Landscape of the French, Seasonal, Shore-based, Salt-cod Fishery in Northern Newfoundland 1510-1904, Dr. Peter Pope 2009
- The Newfoundland and Labrador Heritage
- Google Maps et Google Earth View. **B**

De Luxemburgse zegels tijdens de bezetting door Duitsland tijdens 2^e Wereldoorlog



Patrick Libbrecht: Ondervoorzitter
K.F.V. De Leie-Philatelic Club Kortrijk

De Duitse inval in Luxemburg startte op 10 mei 1940 en werd dezelfde dag afgerond. De invasie maakte deel uit van het Duitse 'Fall Gelb' en leidde tot de bezetting van Luxemburg door nazi-Duitsland.

Het voorspel

Net als België en Nederland voerde Luxemburg een neutraliteitspolitiek en kon het zich niet openlijk voorbereiden op een mogelijke Duitse aanval. Het geraakte daardoor in een moeilijke situatie, vooral nadat Duitse troepen Polen binnengevallen waren en zo een Tweede wereldoorlog startten op 1 september 1939. In de lente van 1940 werden verdedigingswerken gestart langs de zogenaamde Schusterlinie, vernoemd naar de ontwerper. Op de grens met Frankrijk en Duitsland werden betonnen wegversperringen opgezet die meestal bestonden uit stalen hekken. De versperringen hadden tot doel de opmars van een invallend leger te vertragen en bondgenoten de kans te geven stelling te nemen voor een tegenaanval. De overweldigende Duitse slagkracht maakte dat de linie eerder een symbolische waarde had, een zogenaamde geruststelling voor de Luxemburgse bevolking. Het Luxemburgs leger bestond uit een klein vrijwilligerskorps, over een echt leger beschikten ze niet.

De invasie en bezetting

In de vroege ochtend van 10 mei 1940 werd het bevel gegeven om de stalen poorten van de Schusterlinie te sluiten, na het vaststellen van Duitse troepenbewegingen aan de grens. Niet veel later probeerden speciale eenheden van het Duitse leger in burgerkledij de barricades te saboteren, met de steun van Duitse inwoners van Luxemburg. Hun poging mislukte. De Luxemburgse koninklijke familie werd geëvacueerd van de residentie in Colmar-Berg naar het Groothertogelijk Paleis in hoofdstad Luxemburg.

De eerste, tweede en tiende pantserdivisie van het Duitse leger kregen om 04:35 het bevel op te rukken richting de Luxemburgse grens. Op enkele opgeblazen bruggen en landmijnen na, ondervonden zij weinig tot geen hinder. Het merendeel van het Luxemburgse vrijwilligerskorps bleef in zijn barakken. Enkele politie-agenten boden tevergeefs weerstand, maar rond de middag werd de hoofdstad bezet. De Luxemburgse Groothertogin en de regering vluchtten naar Frankrijk en later naar Portugal, het Verenigd Koninkrijk en Canada.

Postaal

Een paar dagen na de inval kwamen de bezettingstroepen aan. Die organiseerden tal van activiteiten en herstartten een paar diensten die noodzakelijk waren voor het verdere leven, zo ook de postdiensten. Tot 1 oktober 1940 werkte men met de Luxemburgse zegels voor zover die nog voorradig waren, want het grootste gedeelte nam de vluchtende administratie mee. Eigen zegels drongen zich op maar daar was voorlopig geen tijd voor en net als in andere landen liet men Duitse zegels overdrukken met LUXEMBURG.



Groothertogin
Charlotte

De eerste uitgiften waren voorradig op 1 oktober 1940. Het was de Duitse langloopserie HINDENBURG, in totaal 16 waarden. Deze bleven geldig t/m 31 december 1941..

Reeks van 16 zegels met Hindenburg ►



Monetair moesten de Luxemburgers, net als de meeste andere bezette landen hun geld inwisselen tegen Duitse Marken, en alles kreeg een prijskaartje in Marken en Pfenningen. Zo kregen ook de postzegels en het port een verrekening in Marken. Van de eerste zegels die men in gebruik nam was men vlug door de voorraad heen. Men had dan ook niet direct voor een grote oplage gezorgd en ook in Duitsland waren ze verrast door de snelheid waarmee de troepen de landen veroverden en bezetten. Op 5 december kwam een tweede reeks uit, deze keer een Luxemburgse reeks met een opdruk in Duitse waarden.



De Luxemburgse zegels waren van diverse reeksen en aparte zegels die de afgelopen jaren in omloop gebracht werden voor de oorlog. En net als in de andere bezette landen, gebruikten de Duitse postrijen de plaatselijke (overgebleven en niet vernietigde zegels) eerst om aan de noden te voldoen. Deze reeks bleef geldig t/m 31 maart 1941.



Op 12 januari 1941 verscheen de derde reeks zegels. Deze keer een reeks uit Duitsland (de reeks 751-759) met de opdruk 'Luxemburg'. De waarden waren dezelfde als deze die op de zegels stonden. Deze reeks bleef geldig tot 30 april 1941. Dat de twee laatste reeksen vroeger uit roulatie gingen, had te maken met de hoeveelheid zegels die maar voorradig waren. Vanaf 1 januari 1942 tot einde van de bezetting waren de Duitse zegels in gebruik, deze keer zonder opdruk.

Postkaarten

Net als met de zegels, gebeurde het ook met de postkaarten die gangbaar waren, de gebruiken en datums waren dezelfde als deze van de zegels.



De getoonde postkaarten zijn meestal maakwerk, de eerste is een blanco, de andere zijn zuiver maakwerk maar ik wilde ze jullie laten zien omdat ze van verschillende thema's zijn en ook voorzien zijn van verschillende eerste-dag-stempels. Ze zijn te mooi om waar te zijn en vooral: het is steeds hetzelfde adres van de bestemming en handschrift!



Gelopen brieven

Zo heel veel echt gelopen brieven zijn er niet te vinden, niet dat ze duur zijn, dat nu ook wel niet, maar denklijk waren de Luxemburgers geen grote schrijvers. Wat ook is, in het begin van de bezetting was er in het algemeen geen groot postverkeer tussen Duitsland en Luxemburg en in Luxemburg zelf.



Het eerste stuk is een postkaart, afgestempeld in Luxemburg stad, de bestemming is in Lübeck (Duitsland). Zelf heb ik mijn twijfels of het echt gelopen heeft maar de uitgifte van de reeks waar deze zegels uit komen en de datum doen het voordeel van de twijfel overhellen naar een echt gelopen, misschien om een bevriende verzamelaar te plezieren. Het is wel een overport, want het port bedroeg 12 Rpf.

Het volgende stuk is met vertrek uit Grevenmacher en deze keer wel met het correcte tarief. De stempel spreekt van 5 maart 1941. Er waren sedert dan al de twee andere reeksen in omloop, maar toch nog een zegel van de eerste reeks.



Het derde stuk laat ons een aangetekende zending zien met zegels uit de derde reeks en met een afstempeling Luxemburg 2 met datum 17 februari 1941 en met een aantekeningstrookje R Luxemburg 1 no 200. Het stuk is afgegeven in postkantoor Luxemburg 1 maar kreeg toch een stempel van een ander postkantoor.



Als laatste stukje van de gelopen post laat ik deze zien, vertrokken in Luxemburg op 31 maart 1941. Op het eerste zicht niets aan de hand; alleen als je ziet dat de afzender en de bestemming beiden in dezelfde stad wonen en die ligt in Duitsland... en men gebruikte Luxemburgs zegels en een afstempeling van Luxemburg stad!

Zeker maakwerk

We zagen hierboven dat echt gelopen stukken erg moeilijk te vinden zijn, zoals ik reeds zei doordat het postaal meestal kalm was. Maar net als in andere gebieden waren er handelaren en verzamelaars van diverse pluimage die een zaakje roken en dan ook nogal dikwijls in de slag zaten met het postpersoneel om mooie stukken te maken met de beste stempels en steeds met overport en soms met gehele reeksen. Laten we toch een paar van die juweeltjes van dichtbij bekijken.





Dit laatste wil ik zeker nog tonen, het is een zogenaamde gemengde frankering, maar meer dan een duidelijk maakwerk. Want, zoals ik reeds schreef, waren tot en met 31 december 1941 de zegels met een opdruk 'Luxemburg' of de reeks van Luxemburg met de opdrukken van de Duitse waarden in gebruik. Na 1 januari 1942 waren pas de Duitse zegels in gebruik. De andere 4 zijn mooie stukken maar meer dan duidelijke maakwerken en daar doen de aantekeningstrookjes en de Express etiketten geen meerwaarde aan. Het is dus duidelijk oppassen en bij eventuele aankoop toch goed uit de doppen kijken. Hopelijk heb ik met dit artikel bijgedragen tot een andere kijk op de poststukken die jullie misschien al eens tegengekomen zijn en zonder aandacht aan de kant legden. Ons kleinste buurland zorgde er toch voor, hoe klein ook, om een stukje postgeschiedenis tijdens Wereldoorlog 2 te schrijven.

Adressenlijst *BelgaPhil* - adreswijzigingen

Alle adreswijzigingen dienen per mail te worden doorgestuurd aan de adressenbeheerder Eddy Van Vaeck en Rudy De Vos in copy: eduard.van.vaeck@telenet.be - rudy.devos2@telenet.be

COLOFON

K.L.B.P.

Horizonpark blok 3 -
Leuvensesteenweg 510 - bus 15
1930 Zaventem

URL: www.klbp.be

Voorzitter a.i.

Willy Monfis
willymonfis@skynet.be

Secretaris

Rudy De Vos
rudy.devos2@telenet.be

Penningmeester

Bernard Péters
bernardpeters@scarlet.be
Rekeningsnummer Landsbond
IBAN: BE19 2100 5839 0012

Hoofdredacteur

Johann Vandenhaute
vandenhaute.johann@skynet.be

Redactieleden

Jozef Ghys, Mieke Goris,
Michel Meuwis, Charlotte Soreil,
Bernard Péters,
Filip Van der Haegen

Vertalers

Constant Kockelbergh, Luc
Fautré, Bernard Péters, Alain
Pierret, Marc De Mesmaeker,
Jean Marquebreuck

Oplage: 5000 exemplaren

Prijs: GRATIS voor de leden van
de K.L.B.P. Voor niet leden:
€ 15,00/jaarabonnement

Verantwoordelijkheid

Ieder auteur blijft steeds
verantwoordelijk voor de
inhoud van zijn artikel.

Volgend nummer

Belgaphil nr **69** verschijnt
in **januari 2023**.
Om onder de beste voorwaarden
gepubliceerd te worden, dienen uw
teksten en mededelingen uiterlijk op
15 november 2023 toe te komen
op de redactie Belgaphil,
p/a Johann Vandenhaute,
Balkweg 40, 1981 Hofstade
of per email
vandenhaute.johann@skynet.be

Boeken, tijdschriften en/of filatelistische publicaties



Piet Van San
Nationaal commissaris literatuur

Het archief van de Belgische Post is ontsloten!

Intro

Geen nieuwe boeken of andere publicaties zoals gebruikelijk in deze bijdrage. Het is, na de Nationale Competitieve tentoonstelling in Antwerpen, ook stil op het vlak van nieuwe publicaties in onze hobby. Geen nood echter, want we kunnen onze aandacht richten op belangrijk nieuws van de Belgische Post. Het archief van de Belgische Posterijen is volledig geïnventariseerd en zowel 'online' als in boekvorm beschikbaar. We hebben er een eerste blik op geworpen en nieuw en onontgonnen materiaal ontdekt voor diegenen onder ons die onderzoek doen naar de nationale, internationale en/of lokale postgeschiedenis.

Uit de persmededelingen van het Rijksarchief van België plukten we de volgende gegevens:

- ...Honderden foto's in terug die het Museum inzamelde over de geschiedenis en de activiteiten van de Post vanaf het begin van de 19de eeuw.
- dossiers van honderden postkantoren en biografieën van talrijke postbeambten
- Het archief bevat documenten over de internationale relaties van de Belgische Post, en over het beheer van personeel, gebouwen, paarden en materieel. Opvallend zijn de portretten van postmeesters, postkoetsiers, postbodes, ...
- Postzegelverzamelaars vinden in dit bestand registers van Belgische postzegels en hun drukproeven, met verwijzing naar de bekende zegelcatalogi Yvert & Tellier.
- Tenslotte zijn er ook honderden foto's die geordend werden per categorie (toeristische zichten op België, reproducties en fotografische verkleiningen van zegels en ontwerpen), oorkonden verleend voor deelname aan internationale filatelistische tentoonstellingen, enz.
- Het archief in verband met communicatieactiviteiten werd geordend volgens drager: tijdschriften, reclame en kalenders, naast tekeningen die de finale haalden in wedstrijden voor kinderen.
- In het bestand zitten talrijke foto's van publieksactiviteiten die werden georganiseerd door De Post, zoals thematische tentoonstellingen, inhuldigingen en officiële bezoeken, expo's en opendeurdagen in postkantoren over het hele land.
- Ook boeken, tijdschriften en foto's die werden ingezameld door het Postmuseum zijn in dit archief terug te vinden.

Raadplegen kan via het aanloggen op de website van het Rijksarchief van België of via de volgende url; https://search.arch.be/ead/BE-A0510_007559_806601_FRE, of via de nieuwsbrief van het rijksarchief van maart 2022, of via het aankopen van de gedrukte inventaris van het archief van de Post (eveneens via de website van het Rijksarchief, onderdeel publicaties)

Hierna alvast, op basis van documenten gevonden via de genoemde inventaris, een eerste appetizer in de vorm van een kleine bijdrage over het aanmaken van noodstempels door de Belgische Post na de bevrijding in november 1918.



QR code url

Noodstempels in caoutchouc van de Belgische Post 1918-1919

In de zomer van 1918 lanceerden de geallieerden, met vooral de Engelse, Franse, Amerikaanse en Belgische troepen een grootscheeps offensief dat uiteindelijk leidde tot de overgave van Duitsland op 11 november 1918. Dat betekende ook het einde van de Eerste Wereldoorlog. Vervolgens werd het door de Duitse troepen bezette gedeelte van België vanaf september bevrijd. Geleidelijk aan, in functie van het vorderen van de geallieerden, werden één voor één de Belgische steden en dorpen bevrijd.

De werking van de Post kwam dus ook geleidelijk aan terug in handen van de Belgische postadministratie, die meteen ook een aantal problemen te wijten aan de oorlog, diende op te lossen. Een van deze problemen was het gebrek aan datumstempels om de briefwisseling te ontwaarden in tal van postkantoren. Er dienden dus nieuwe datum- en andere stempels aangemaakt te worden. Dit laatste op een zo korte mogelijke termijn zodat de dienstverlening te verzekerd bleef. Deze stempels worden onder verzamelaars gemeenzaam noodstempels genoemd. Het digitaal vrijgeven, door het Rijksarchief van België (zie hoger), van de inventaris van het archief van de Belgische Posterijen tussen 1830 en 1976 bracht ons op het spoor van enkele documenten die een licht werpen op de ontstaansgeschiedenis van de noodstempels (specifiek de rubberen noodstempels) einde 1918, begin 1919. Het is één van de eerste onderwerpen die we plukten uit de digitalisering van de inventaris van het archief van de Belgische POST.

De eerste (?) sporen van het besef van de problemen

Het lijkt erop dat pas na het beëindigen van de oorlog op 11 november 1918 het centrale gezag terug hersteld werd en de postadministratie pas dan in actie kwam. Gedurende de periode van het bevrijdingsoffensief tussen begin september en 11 november 1918 lijkt geen krachtige burgerlijke centrale postadministratie al werkzaam geweest te zijn, waarmee we niet beweren dat er niets zou gebeurd zijn. Het geleidelijk hervatten en het lokaal aansturen van de werking van de Belgische Post was in deze periode vooral een zaak van de militaire post -en censurdiensden.

We leiden deze laatste conclusie onder andere af uit een dienstnota van 3 december 1918 van de directeur-generaal van de Post die navraag doet naar de ontbrekende stempels in de postkantoren, om zo snel mogelijk de situatie te kunnen remediëren in het vooruitzicht van de eindejaarsperiode 1918-1919. Hij vroeg een rapport over de stand van zaken. Een vrij laat initiatief als we weten dat de bevrijding reeds van september 1918 aan de gang was. De chef van de Post stelde daarenboven dat hij er aan twijfelde of de Duitse postdiensten de door de Belgische Post teruggevraagde ontbrekende datumstempels nog zou terug bezorgen. Ontbrekende datumstempels waren dus voor 3 december 1918 teruggevraagd aan de Duitse autoriteiten. De archiefstukken hierover zijn echter niet bewaard gebleven. Daarom ook dat de chef wenste dat de administratie zich snel in verbinding zou stellen met de graveur om zo snel mogelijk het nodige nieuwe materiaal te kunnen aanleveren. Finaal vroeg hij zich ook af hoeveel tijd en centen dit alles zou kosten.

Het verder in kaart brengen van de problemen

De directeur van de administratie antwoordde op 4 december als volgt op de nota van 3.12.1918 van zijn chef:

- Een circulaire van 9 september 1918 (ons niet bekend) schreef reeds, bij hoogdringendheid, de nodige maatregelen voor om voor vervanging van de in de postburelen verdwenen datumstempels te zorgen, bij middel van noodmateriaal (moyennes de fortune).
- Conform zijn inlichtingen dienden een vijftigtal stempels vernieuwd te worden.
- Het materiaalbureau had 12 dagen eerder (eerder dan 4 december dus) graveur Michaux mondeling de opdracht gegeven zich voor te bereiden om een hoeveelheid stempels zonder gravure (?) te kunnen leveren.
- Een eerste bestelling werd effectief op 4 december geplaatst.
- Michaux leverde a rato van 5 datumstempels per dag zodanig dat voor het einde van december alles rond kon zijn.

De chef van de administratie eindigde echter met volgend voorstel: Omdat de nodige ijzerstaven voor het aanmaken van deze datumstempels actueel moeilijk te vinden zijn in de handel volgens de gegevens van Michaux, ben ik van oordeel dat, als het materiaal komt te ontbreken, in afwachting stempels in caoutchouc zonder datum aan te maken. Hij rekende er ook niet op dat de Duitse administratie enig materiaal zou teruggeven.

Vijftig ontbrekende datumstempels volgens de directeur van de administratie? Alles zou in orde kunnen komen tegen einde december, maar toch leefde ook het gevoel dat dit niet in orde kon komen en een voorstel om rubberen noodstempels te vervaardigen.

Een eerste stap naar oplossingen voor de problemen

Op 5 december 1918 gaf de directeur-generaal de toestemming om, bij gebrek aan staal, rubberen noodstempels zonder datumaanduiding aan te schaffen. Hij vroeg zich ook af of het getal van 50 te hernieuwen stempels in de toekomst nog sterk zou vergroten. Hij besepte dus ook wel dat het genoemde getal van 50 een understatement was. Daarenboven stelde hij de vraag wat er van zijn verzoek terechtgekomen was om molette datumstempels (timbres à date à molettes) te vervaardigen. Wat dit voorstel concreet betekende konden we niet geheel achterhalen (zie verder in deze tekst).

Dezelfde 5^e december 1918 antwoordde de chef van de administratie in een vervolgnota aan zijn directeur-generaal:

- Graveur Michaux had meegedeeld dat de datumstempels in staal niet sneller te kunnen leveren dan hij actueel deed. Dit omwille van het ontbreken van staal maar ook van competent personeel. Hij reeds 500 bestellingen binnenkreeg, waarvan de eerste 39 stempels op 19 december 1918 konden geleverd worden.
- Om aan de grote drukte het hoofd te kunnen bieden en in afwachting van verbetering van de situatie zal het departement stempels in rubber bestellen. Een rubber stempel kostte 3,60 frank, een stalen exemplaar kostte 15 frank. Op deze nota van 5 december 1918 werd ook een specimen van de 'rubberstempel' afgedrukt, zie de figuur hierna.
- M.b.t. de 'timbres à date de molettes' van het type bestudeerd in 1917 door het departement, is het onmogelijk te voorzien wanneer deze op korte termijn in gebruik zouden komen, want ze dienen in reeksen van 1000 vervaardigd te worden om onderling uitwisselbaar te zijn. Het departement was nochtans in onderhandeling met de Engelse ingenieur Graddon (op voorspraak van de Spoorwegen) en zou hem op 5 december een prijsbevestiging vragen. Ook zou graveur Michaux opnieuw aangeschreven worden over het aanmaken van de modellen vertegenwoordigd door de 'International Postal Supply Company' in New-York. Ik weet ook dat dit bedrijf goed uitgerust is om postmateriaal op grote schaal te kunnen produceren.

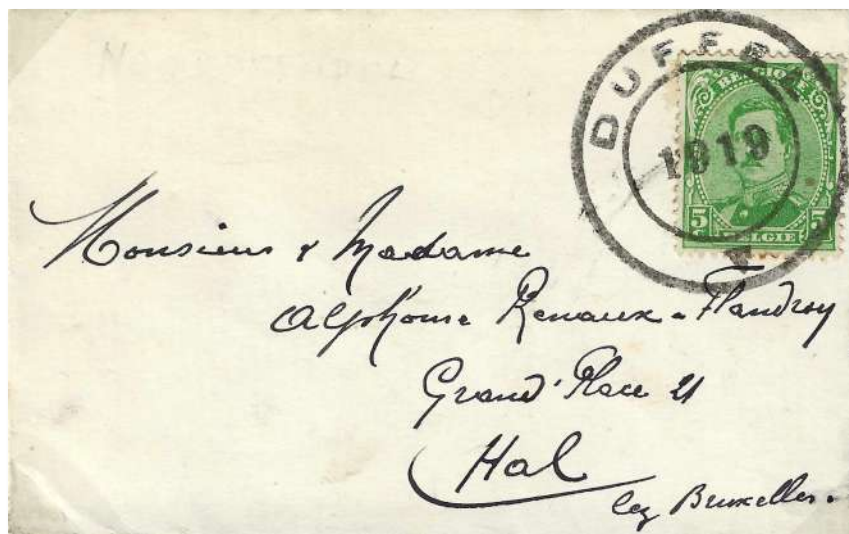


Afbeelding 1: Specimen rubberstempel conform de dienstnota van 5 december 1918.

Niet onbelangrijk is ook dat de Directeur-generaal pas op 19 december 1918 nota nam van de vervolgnota van 5 december 1918.

Uit de inlichtingen vervat in de vervolgnota van 5 december 1918, begrijpen we dat het cijfer van 50 ontbrekende datumstempels was opgelopen tot 500 reeds bestelde datumstempels bij graveur Michaux. Een cijfer dat al heel wat realistischer oogt. Michaux kon er 39 leveren op 19 december 1918. Het betreft ons inziens stalen, gegraveerde datumstempels. De rubberstempels werden ons inziens na 19 december 1918 elders besteld door de administratie, al is dit niet geheel duidelijk.

Afbeelding 2 ►
Briefje met een rubberen
noodstempel van DUFFEL in
1919.



Op zoek naar het in gebruik nemen van de rubberen noodstempels

We kennen de data niet waarop de eerste rubberen noodstempels aan de postkantoren bezorgd werden. Het werd dus zoeken en rondvragen bij bevriende verzamelaars naar hun eerste data van gebruik van deze rubberen noodstempels. De moeilijkheid hierbij is dat deze rubberen noodstempels geen echte datum wel een jaartal dragen. De vertrekdatum dienen we dus elders op het poststuk of de brief te kunnen aflezen, wat niet altijd mogelijk is.

Jacques Rousseau die zovele jaren geleden het standaardwerk over de noodstempels 1918-1919 schreef, vermeldde als eerste datum van gebruik 18 januari 1919. Mark Bottu vond een datum van 23 januari 1919 terug in zijn verzamelingen (zie de afbeelding hierna). Wie doet beter? Laat het ons zeker weten! **B**



Afbeelding 3: Postkaart met rubberen noodstempel van Charleroi 1919 naar Antwerpen? Gefrankeerd met 1 centiemwaarde van de uitgifte van 15.04.1912 die buiten gebruik was gesteld op 14.10.1915. Met strafport belast voor 10 centiemen (tweemaal het ontbrekende port) met uitgekapte agentschapstempel van Antwerpen-Anvers op 23.II.19.

Jaarmap 2022

Dé verzameling van het jaar



Het voorbije jaar waren de uitgiften 'in vorm'. Stuk voor stuk pareltjes die eruit sprongen. Kijk maar naar het blaadje met gaten over Belgische kazen of de eerste ronde gegomde postzegels met Iconische Belgische Munten! Ook de uitgifte rond egyptoloog Jean Capart die u tot een heuse piramide kan vormen is een uniek verzamelobject. In de Jaarmap vindt u ze allemaal terug.

De Jaarmap 2022 bevat:

- Alle gegomde en zelfklevende postzegels in blaadjes of strookjes
- Inhoudstafel van alle uitgiften
- Zwarte insteekkaart voor de losse postzegels en strookjes
- Postzegelblaadje in zwart-wit van de EUROPA-uitgifte

Daarnaast krijgt u bij een abonnement vier keer per jaar het Philanews-magazine in de bus en ontvangt u ook het Collectieboekje en een ongetand blaadje.

Ook als
abonnement
verkrijgbaar!



Abonneer u online of bekijk het assortiment van voorgaande jaren op
www.bpost.be/nl/jaarmap